

คอลัมน์ “จากท่าพระจันทร์ถึงสนามหลวง”

ผู้จัดการรายวัน ฉบับวันศุกร์ที่ 28 ธันวาคม 2543

พรรคเลือกคน ประชาชนเลือกพรรค

รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์

เสียงขับขานให้ประชาชนเลือกพรรคดังกระหึ่มเกือบทุกครั้งคราวที่ใกล้ถึงการเลือกตั้ง “พรรคเลือกคน ประชาชนเลือกพรรค” ถูกชูให้เป็นคำขวัญทางการเมือง พรรคการเมืองขนาดใหญ่รอกหูประชาชนทุกวี่ทุกวันด้วยสำเนียงเสนาะดังกล่าวนี้นี้

เจตจำนงของคำขวัญ “พรรคเลือกคน ประชาชนเลือกพรรค” อยู่ที่การบอกกล่าวให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเลือกพรรค อย่าเลือกปัจเจกบุคคล ภายหลังจากที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2517 มีผลบังคับใช้ กระทรวงมหาดไทยโหมโฆษณาว่า การเลือกพรรคมีผลประดุจหนึ่งการฟังดนตรีทั้งวง มิใช่การฟังเครื่องดนตรีทีละชิ้น ซึ่งอาจได้ฟังเพลงที่ไม่สมบูรณ์และไม่ครบเครื่อง แต่ในช่วงเวลาที่มีการโฆษณาให้ประชาชนเลือกพรรคนั่นเอง ชนชั้นปกครองก็ดำเนินการทำลายล้างพรรคการเมืองที่ยึดกุมอุดมการณ์สังคมนิยม ดังเช่นพรรคสังคมนิยมแห่งประเทศไทยและพรรคแนวร่วมสังคมนิยม แม้แต่พรรคการเมืองที่ยึดกุมอุดมการณ์เสรีนิยม ดังเช่นพรรคพลังใหม่ ก็ถูกกวาดให้ตกเวทีการเมืองไปด้วย หากการเลือกพรรคมีผลประดุจหนึ่งการฟังดนตรีทั้งวง ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่มีเสรีภาพในการเลือกวงดนตรีและเพลงที่จะฟัง ประเภทของวงและเพลงที่จะฟังถูกกำกับโดยชนชั้นปกครอง

คำถามพื้นฐานมีอยู่ว่า “พรรคเลือกคน ประชาชนเลือกพรรค” เป็นหลักการสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตยใช่หรือไม่

ภายใต้ระบอบประชาธิปไตย ประชาชนต้องมีสิทธิเสรีภาพในการเลือก ไม่ว่าจะเป็นการเลือกพรรคหรือการเลือกตัวบุคคล ดังนั้น “พรรคเลือกคน ประชาชนเลือกพรรค” จึงมิใช่หลักพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตย เป็นเพียงการชี้นำทางการเมือง

แต่อะไรเล่าคือประโยชน์ที่คาดว่าจะได้จากข้อชี้นำ “พรรคเลือกคน ประชาชนเลือกพรรค” ?

ข้อชี้นำ “พรรคเลือกคน ประชาชนเลือกพรรค” มีพื้นฐานมาจากความเชื่อมั่นในระบบทวิพรรค (Biparty System) โดยหวังว่า เมื่อประชาชนเลือกพรรค จะมีพรรคการเมืองพรรคหนึ่งพรรคใดมีเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎร และพรรคดังกล่าวสามารถจัดตั้งรัฐบาลได้ จะได้

น่านโยบายที่ใช้หาเสียงในฤดูกาลเลือกตั้งไปดำเนินการ หากประชาชนไม่พอใจผลงานของรัฐบาล ย่อมหันไปเลือกพรรคอื่นในการเลือกตั้งครั้งต่อไปได้ ในแง่นี้ ข้อชี้แนะ “พรรคเลือกคน ประชาชนเลือกพรรค” จึงมีผลเสมือนหนึ่งการชี้แนะให้ประชาชนเลือกพรรคโดยพิจารณาจากนโยบายของพรรคเป็นด้านหลัก

คำถามพื้นฐานข้อต่อไป ก็คือ ข้อชี้แนะ “พรรคเลือกคน ประชาชนเลือกพรรค” ช่วยเพิ่มพูนประโยชน์สุขของทวยราษฎร์หรือไม่

เมื่อพิจารณาข้อเท็จจริงในสังคมการเมืองไทย เราจะพบว่า สภาพการณ์ในสังคมไทยมิได้ให้หลักประกันว่า ข้อชี้แนะ “พรรคเลือกคน ประชาชนเลือกพรรค” จะช่วยเสริมสร้างสุขภาพของสังคมการเมืองไทย และเพิ่มพูนประโยชน์สุขของประชาชน ทั้งนี้ด้วยเหตุผลอย่างน้อย 5 ประการ กล่าวคือ

ประการแรก พรรคการเมืองไทยมิได้เสนอชุดนโยบาย (Policy Platform) ที่ให้ทางเลือกที่แตกต่างกันแก่ประชาชน ภายหลังจากที่มีการทำลายพรรคที่ยึดอุดมการณ์สังคมนิยม ตั้งแต่ปี 2519 เป็นต้นมา ประชาชนก็สิ้นทางเลือกพรรคการเมือง รัฐธรรมนูญที่บังคับใช้ในเวลาต่อมา ไม่ว่าจะเป็นฉบับปี 2521 และฉบับปี 2534 ล้วนสร้างทำนบกีดขวางการจัดตั้งพรรคการเมือง แม้รัฐธรรมนูญฉบับปี 2540 ต้องการส่งเสริมการจัดตั้งพรรคการเมืองใหม่ แต่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 กลับมีบทบัญญัติที่ทำให้การดำรงอยู่ของพรรคการเมืองใหม่เป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก ในประการสำคัญ รัฐธรรมนูญทุกฉบับมีอคติเกี่ยวกับขนาดของพรรคการเมือง (Size Bias) โดยมุ่งส่งเสริมพรรคการเมืองขนาดใหญ่ยิ่งกว่าพรรคการเมืองขนาดเล็ก ด้วยเหตุดังนี้ พรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์ชัดเจนยากที่จะก่อเกิดได้ และแม้จะก่อเกิดแล้วก็ยากจะดำรงอยู่ได้ ในประเทศที่ยึดระบบทวิพรรค มักจะมีพรรคการเมืองที่ยึดอุดมการณ์ต่างชั่วคราวเพื่อให้ประชาชนเลือก ในยุโรปตะวันตก ประชาชนมีโอกาสเลือกระหว่างพรรคที่ยึดอุดมการณ์อนุรักษ์นิยมกับพรรคที่ยึดแนวทางสังคมนิยมประชาธิปไตย (Social Democracy) ในทำนองเดียวกับที่ชาวอเมริกันมีโอกาสเลือกระหว่างพรรครีพับลิกันกับพรรคเดโมแครต โดยที่ในเวลาต่อมามีพรรค ‘สีเขียว’ (Green Party) และพรรคปฏิรูป (Reform Party) เป็นทางเลือกใหม่ แต่ประชาชนคนไทยหาได้มีทางเลือกเช่นนี้ไม่

ประการที่สอง ด้วยเหตุที่พรรคการเมืองไทยมิได้มีอุดมการณ์ทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน สาระของนโยบายที่เสนอ ‘ขาย’ แก่ประชาชนจึงมิได้แตกต่างกัน การเขียนนโยบายเพื่อเสนอ ‘ขาย’ แก่ประชาชนมีลักษณะเหวี่ยงแห ไม่สร้างพันธะผูกพันว่าจะดำเนินนโยบายที่ใช้หาเสียงเมื่อไร และอย่างไร ในสภาพการณ์เช่นนี้ การเลือกพรรคมิได้มี

หลักประกันว่า จะมีการดำเนินนโยบายตามที่หาเสียง เนื่องจากพรรคการเมืองหลีกเลี่ยงการทำตาม 'สัญญาประชาคม'

ประการที่สาม รัฐธรรมนูญมิได้สร้างกลไกรับผิด (Accountability Mechanism) เพื่อให้พรรคการเมืองที่จัดตั้งรัฐบาลต้องดำเนินนโยบายตามที่หาเสียง ข้อเท็จจริงปรากฏว่า พรรคการเมืองเมื่อมีโอกาสจัดตั้งรัฐบาล มักจะไม่ดำเนินนโยบายตามแนวทางที่ใช้หาเสียง ข้ออ้างมาตรฐานโดยทั่วไป ก็คือ นโยบายของพรรคการเมืองมิใช่ นโยบายของรัฐบาล ในเมื่อไม่มีพรรคการเมืองพรรคหนึ่งพรรคใดมีเสียงข้างมากในสภาจนสามารถจัดตั้งรัฐบาลเดี่ยว การจัดตั้งรัฐบาลผสมทำให้ต้องมีการผสมนโยบายของพรรคต่างๆที่ร่วมจัดตั้งรัฐบาลนั้น รูปแบบรัฐบาลผสมถูกใช้เป็นข้ออ้างในการละเมิด 'สัญญาประชาคม' ของพรรคการเมืองที่เป็นแกนจัดตั้งรัฐบาล และถือโอกาสให้พรรคการเมืองเสนอ 'ขาย' นโยบายอย่างไม่ต้องรับผิด ข้อเท็จจริงปรากฏอีกด้วยว่า แม้พรรคการเมืองที่เสนอ 'ขาย' นโยบายชุดเดียวกันมีโอกาสจัดตั้งรัฐบาลร่วมกัน และเป็นฝ่ายข้างมากในรัฐบาลผสมนั้น นโยบายที่ใช้หาเสียงร่วมกันนั้นก็ยังคงอาจมิได้เป็นนโยบายของรัฐบาลตั้งกรณีรัฐบาลนายชวน หลีกภัย (พ.ศ. 2535-2538) ซึ่งหาเสียงโดยชูนโยบายการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดในเมืองใหญ่และมีความพร้อม การขาดเทคโนโลยีในการรักษาพันธสัญญา (Commitment Technology) ของพรรคการเมืองทำให้ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้จากการเลือกพรรคมลายไปสิ้น

ประการที่สี่ พรรคการเมืองไทย หากไม่มีประพฤติกรรมการซื้อราษฎรบังหลวง มักจะมีความประพฤติมิชอบและการซื้อฉลอำนาจ หากพรรคการเมืองที่ไม่มีกลิ่นเหม็นได้ยาก พรรคการเมืองที่มีได้เป็นพรรคซื้อฉลจะมีก็แต่พรรคการเมืองที่ไม่เคยมีอำนาจในการบริหารราชการแผ่นดินเท่านั้น ข้อชี้แนะ "พรรคเลือกคน ประชาชนเลือกพรรค" จึงเป็นข้อชี้แนะให้เลือกพรรคเวียนขึ้นไปปล้นและทำลายชาติ

ประการที่ห้า กระบวนการคัดคนของพรรคการเมืองมิใช่กระบวนการที่พึงวางใจไม่ว่าจะเป็นการคัดคนเพื่อสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรและการคัดคนเพื่อดำรงตำแหน่งทางการเมืองตั้งแต่ระดับรัฐมนตรีลงมา เพราะกระบวนการดังกล่าวนี้หาความโปร่งใสมิได้ และมิได้เปิดกว้างเพื่อให้มีการแข่งขันโดยสมบูรณ์ ข้อเท็จจริงปรากฏว่า พรรคการเมืองตั้งแต่ขนาดกลางขึ้นไปล้วนใช้เงินและตำแหน่งในการซื้อตัวนักการเมืองที่มีโอกาสชนะการเลือกตั้ง โดยไม่คำนึงถึงบรรทัดฐานทางจริยธรรม โดยเฉพาะในประเด็นความซื่อสัตย์สุจริต การคัดคนเพื่อดำรงตำแหน่งทางการเมืองหาได้พิจารณาความรู้ความสามารถเป็นด้านหลัก หากแต่ขึ้นอยู่กับระบบความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์เป็นสำคัญ พรรคการเมืองบางพรรคต้องยกตำแหน่งรัฐมนตรีบางตำแหน่ง

ให้แก่ตัวแทนของกลุ่มทุนผู้ให้การสนับสนุนทางด้านธกกิจการเมือง กระบวนการคัดคนของพรรคการเมืองจึงมิใช่กระบวนการที่เอื้ออำนวยประโยชน์สุขแก่ทวยราษฎร์

ด้วยเหตุผลดังที่พรรณนาข้างต้นนี้ “พรรคเลือกคน ประชาชนเลือกพรรค” จึงเป็นมายาคติ ซึ่งเมื่อพิจารณาแต่เพียงผิวเผิน อาจหลงเข้าใจว่าเป็นหลักการพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตย หากแต่เนื้อแท้หาได้เป็นเช่นนั้นไม่ ข้อชี้นำดังกล่าวนี้หากนำมาใช้ในบริบทของสังคมการเมืองไทย จะมีผลในการรื้อถอนสภาพของพรรคการเมืองที่เคยอยู่ในอำนาจ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นพรรคที่ชั่ว หรืออย่างน้อยที่สุดมีกลิ่นไม่สะอาด

แทนที่จะเลือกพรรคเป็นกลุ่มก้อน ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งสมควรพิจารณาเลือกนักการเมืองเป็นรายบุคคล นักเลือกตั้งแม้โดยทั่วไปจะมีกลิ่นไม่สะอาด แต่ก็มีนักการเมืองจำนวนไม่น้อยที่ยึดมั่นในอุดมการณ์ประชาธิปไตย กอปรด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และมีกลิ่นสะอาด จึงพิจารณาเลือกนักการเมืองประเภทนี้ เพื่อให้คนเหล่านี้มีที่ยืนในพื้นที่สาธารณะ และมีอำนาจต่อรองภายในพรรคมากขึ้น ทั้งนี้พึงเข้าใจด้วยว่า ภายใต้การจัดระเบียบการเมืองในปัจจุบัน นักการเมืองที่มีกลิ่นสะอาดอาจจำต้องดำรงอยู่ในพรรคการเมืองที่มีกลิ่นเหม็น ในเมื่อระเบียบสังคมการเมืองไทยในปัจจุบันสร้างงานบักขัดขวางการจัดตั้งพรรคการเมืองใหม่ และไม่ยอมรับนักการเมืองที่ไม่มีพรรคสังกัด

จงระลึกอยู่เสมอว่า “พรรคเลือกคน ประชาชนเลือกพรรค” เป็นมายาคติที่ทำให้การเมืองไทยวนเวียนอยู่ในวัฏจักรแห่งความชั่วร้าย จงทำลายมายาคติดังกล่าวเสีย

ในการเลือกตั้งแบบแบ่งเขต จงเลือกคน อย่าเลือกพรรค เพราะพรรคการเมืองไทยเป็นสิ่งชั่วร้ายทางจริยธรรม และเป็นแหล่งเสื่อมโทรมทางศีลธรรม นอกจากนี้ หากไม่มีผู้สมัครที่เป็นคนดีในเขตการเลือกตั้งของท่าน ท่านยังมีทางเลือกด้วยการไม่เลือกอีกด้วย

ในการเลือกตั้งแบบ Party List จงเลือกพรรคที่เสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจแบบพอเพียง หากท่านทนความโสมมของพรรคการเมืองมิได้ ท่านยังมีทางเลือกด้วยการไม่เลือกเช่นกัน